2021, Oeverhof, Oostkamp: Programma van maatregelen

RAAKVLAK
Onroerend Erfgoed Brugge en Ommeland

Opdrachtgever: Vivendo
Magdalenastraat 20, 8200 Brugge
Auteurs: Dieter Verwerft, Jari Hinsch Mikkelsen en Frederik Roelens
Uitvoerder: Raakvlak
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge

© Raakvlak, maart 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak. Raakvlak aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

2021, Oeverhof, Oostkamp: Programma van Maatregelen

Vivendo plant de ontwikkeling van een verkaveling langs het Oeverhof in Oostkamp. De oppervlakte van de geplande werken bedraagt 6.237 m². Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt Vivendo samen met Aardewerk, de cel archeologisch onderzoek van Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Figuur 1: Het ontwerpplan ten opzichte van de GRB-basiskaart (WVI en Agiv)

Het onderzoeksterrein ligt in Waardamme, een deelgemeente van Oostkamp. Het projectgebied ligt in het noorden van de dorpskern tussen het Oeverhof, de Beekstraat, de Waarde en de Rivierbeek. Het perceel is groter dan 3.000 m² en de effectieve ingreep in de bodem is groter dan 1.000 m² waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoedecreet overschreden worden. Het gewestplan beschouwt het projectgebied als 'Woongebieden' (0100) en 'Agrarische gebieden' (0900). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, een gebied waar geen archeologie verwacht wordt of een beschermde archeologische site. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

Momenteel zijn de terrein in gebruik als weide en als bos. Op de terreinen worden verschillende wooneenheden, een wadi en wegenissen gepland. De parkzone, ingekleurd ten noorden van het huidig projectgebied, behoort niet tot de geplande werken

Figuur 2: Vereenvoudigde weergave van de geplande werken ten opzichte van de GRB-basiskaart (WVI en Agiv)

Administratieve gegevens

Titel: 2021, Oeverhof, Oostkamp: Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureau- en landschappelijk bodemonderzoek)

Opdrachtgever: Vivendo, Magdalenastraat 20, 8200 Brugge

Uitvoerder: Raakvlak

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Komvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Oeverhof, 8020 Waardamme (Oostkamp)

Bounding box: 69673.55151676923560444 200953.33723596515483223, 69648.93660552726942115 200981.01905362401157618, 69694.84070705238264054 201085.40227149130078033, 69740.35203872484271415 201052.34881028803647496, 69751.16302609416015912 201044.22349978089914657, 69703.59183667246543337 200984.58098946220707148, 69704.27748087141662836 200984.02906010701553896, 69673.55151676923560444 200953.33723596515483223

Naam site: Oeverhof, Oostkamp; afkorting: OO21OE

Kadaster: Waardamme, 6e afdeling, sectie A, 442A en 63R2

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek

Periode: januari 2021

Archeologische verwachting: beekvallei

Aanleiding van het onderzoek: verkaveling

Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Op basis van het bureauonderzoek bestaat een gemiddelde archeologische verwachting binnen het projectgebied. Directe aanwijzingen voor archeologische resten ontbreken maar

de nabijheid van verschillende grafheuvelindicatoren en van een neolithische nederzetting illustreren dat in (de omgeving van) het projectgebied in het verleden is gewoond en geleefd. Het historisch-cartografisch onderzoek kon geen verdwenen jonghistorische bewoning achterhalen binnen het projectgebied. De terreinen zijn eeuwenlang veldgebied geweest. Vanaf de 18e eeuw worden de percelen omgezet naar bos en uiteindelijk tot landbouwgebied.

De boringen schetsen een licht gevarieerd beeld van het bodemprofiel en wijzen op een uitgebreide verstoring van de top van oorspronkelijke bodem. Van west naar oost bestaan de bovenste twee meter van de bodem uit uiteenlopende sequenties. Parallel aan de Rivierbeek bestaat de bodem ofwel uit kleiige, alluviale sedimenten met daarboven dekzand. Daarnaast ligt een zone waar enkel dekzand is herkend. In de oostelijke hoek van het terrein is een diepere, antropogene verstoring vastgesteld. In alle boringen is de top van de moederbodem 50 cm diep geploegd. Intacte bodemsequenties of begraven bodems (stabilisatiehorizonten) zijn nergens herkend, het gaat steeds over in de diepte gefragmenteerde aanwijzingen voor bodemvorming.

Op basis van de geplande werken wordt het terrein verstoord. Voor de opmaak van een exhaustieve inventaris van archeologische vindplaatsen wordt een proefsleuvenonderzoek aanbevolen.

Figuur 3: Het sleuvenplan ten opzichte van de GRB-basiskaart (AGIV)

Onderzoeksstrategie, - methode en –technieken

Op basis van het bureauonderzoek is voldoende informatie verzameld over het projectgebied. Deze informatie wijst een kans op aantasting van archeologisch erfgoed ter hoogte van het projectgebied.

Een veldkartering op dit terrein is niet zinvol. Op basis van een verkennende veldkartering tijdens het landschappelijk bodemonderzoek, biedt een uitgebreide veldkartering op deze terreinen geen meerwaarde. Het uitvoeren van een geofysisch onderzoek is evenmin nuttig, aangezien enkel (grootschalige of lineaire) grondsporen onder specifieke omstandigheden bij een dergelijk onderzoek kunnen worden vastgesteld. Geofysisch onderzoek biedt geen enkel potentieel voor archeologische kenniswinst.

Er zijn geen specifieke aanwijzingen voor steentijd artefactensites in de omgeving van het projectgebied. Er zijn evenmin bodemkundige of landschappelijke aanwijzingen voor een begraven bodem ontdekt tijdens het landschappelijk bodemonderzoek, die een gunstig effect hebben op de bewaring van steentijdsites.

De meest geschikte onderzoeksmethode met betrekking tot grondvaste sporen onder de teelaarde is een proefsleuvenonderzoek over het gehele projectgebied of een geselecteerde zone waar het bodemarchief bewaard kan zijn. Archeologisch onderzoek dient na het verkrijgen van de bouwvergunning, maar voor de geplande bouwwerkzaamheden uitgevoerd te worden. Het proefsleuvenonderzoek dient een statistisch representatief deel van het terrein te inventariseren. De proefsleuven worden in dat geval aangelegd in een regelmatig patroon met tussenafstand van maximaal 15 m.

De sleuven worden ingeplant in functie van efficiënt grondverzet, volgens een grotendeels noordwest-zuidoost gerichte as. Reden voor deze oriëntatie is de betrachting om de natuurlijke topografie en het beekdal haaks aan te snijden. De proefsleuven dienen 10 % van de onderzoekbare oppervlakte te beslaan. De sleuven worden uitgevoerd na afloop van het rooien van het bos. Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek (boring 7) is de antropogene toplaag hier voldoende dik (52 cm) om het archeologisch niveau te vrijwaren.

De proefsleuven worden aangelegd door een rupskraan met gladde bak, deze kraan dient over voldoende vermogen te beschikken om een vlotte werking te garanderen. De minimale breedte van de kraanbak bedraagt ca. 1,8 m. De proefsleuven worden laagsgewijs uitgegraven door de kraan, onder begeleiding van de veldwerkleider, tot op het archeologisch leesbaar niveau. Indien sprake is van meerdere sporenniveaus wordt pas gezakt naar het dieperliggende niveau indien het bovenliggende vrij is van sporen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek moet aandacht uitgaan naar de bodemkundige situatie binnen het projectgebied en de relatie met de aanwezige sporen. Hiervoor dienen profielkolommen aangelegd waar dit relevant is voor de landschappelijke vraagstelling. Deze bodemprofielen worden geïnterpreteerd door een (assistent) aardkundige. Minimaal wordt

één profielkolom per 2 sleuven aangelegd in een geschrankt patroon. Ze worden tot minstens 40 cm in het ongeroerd sediment uitgegraven.

Een team van één aardkundige en twee archeologen is voldoende om de onderzoeken uit te voeren. Hierbij dienen de veldwerkleider en aardkundige over aantoonbare ervaring te beschikken inzake archeologisch onderzoek in de kustpolders (minimum 5 door het Agentschap Onroerend Erfgoed goedgekeurde rapportages). Voor de overige personeelsvereisten verwijzen we naar de bepalingen hieromtrent in de Code van Goede Praktijk.

Onderzoeksvragen

Het doel van het archeologisch onderzoek is een antwoord te bieden op volgende vragen:

a) Welke bodemsporen zijn geobserveerd? Zijn er ruimtelijke variaties opgemerkt?

b) Welke vondstencategorieën zijn opgemerkt? Zijn er ruimtelijke variaties aan te wijzen?

c) Is er sprake van een archeologische vindplaats? En welke is desgevallend de aard en begrenzing van de vindplaats?

d) Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren, is er een ruimtelijk verband?

e) Op welke diepte zijn archeologisch relevante bodemsporen waargenomen? Is er sprake van meerdere sporenniveaus?

f) Wat is de bewaringstoestand van de sporen?

g) Wat is de bewaringstoestand van de vondsten?

h) Geven geassocieerde vondsten aanwijzingen voor een datering of fasering van de vindplaats?

j) Hoe confronteert het proefsleuvenonderzoek met de resultaten van het bureauonderzoek?

k) Wat betekenen eventuele vindplaatsen mogelijk voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale ontwikkeling en geschiedenis?

l) Is er sprake van waardevolle vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande werkzaamheden? Is deze bedreiging te milderen?

m) Welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant? Verdienen bijzondere aspecten speciale aandacht?

n) Welke natuurwetenschappelijke analyses zijn aangewezen voor de beantwoording van de onderzoeksvragen? Welk type analyses en hoeveel?

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Voor beschreven onderzoek worden geen situaties verwacht waarin afgeweken zal moeten worden van de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

Competenties van uitvoerders

Het team bestaat minimaal uit:

-een veldwerkleider (onder begeleiding van een erkend archeoloog), deze veldwerkleider voldoet aan de bepalingen in de Code van Goede Praktijk.

-een assistent-archeoloog voldoend aan de vereisten van de Code van Goede Praktijk.

-een aardkundige, deze begeleidt de bodemkundige waarnemingen tijdens het proefsleuvenonderzoek. Hij/zij rapporteert over de waarnemingen.

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog. Conform de CGP artikel 9.3 ligt de beslissing tot natuurwetenschappelijke staalname bij de veldwerkleider. Dit in overleg met de aardkundige. In de raamprijs wordt bij voorkeur een stelpost voorzien die kan aangesproken worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek indien nodig. Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog.

Bewaring en deponering

Conservatie en overdracht van het archeologisch ensemble gebeurt na afloop van het archeologisch vooronderzoek conform de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Vóór de start van het onderzoek worden door de erkende archeoloog en de initiatiefnemer afspraken gemaakt met betrekking tot de overdracht van het archeologisch ensemble bij de eigenaar, het erkende onroerend erfgoeddepot of andere bewaarder van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage vindt de overdracht van het opgravingsarchief plaats. Indien een vervolgonderzoek noodzakelijk blijkt, dient het opgravingsarchief integraal overgedragen te worden aan de uitvoerder van dit vervolgonderzoek.

Voorstel bewaarplaats archeologisch ensemble:

Onroerenderfgoeddepot De Pakhuizen

Komvest 45

8000 Brugge

Criteria waaruit blijkt dat het onderzoeksdoel succesvol bereikt is

Wanneer alle onderzoeksvragen beantwoord zijn en:

- het terrein na aanleg van alle proefsleuven archeologievrij kan verklaard worden
- het terrein of een gedeelte daarvan weerhouden voor een opgraving

Risicofactoren onderzoek

Alle archeologisch veldonderzoek moet worden uitgevoerd in goede omstandigheden. Dit betekent:

- dat alle medewerkers in het veld de vereiste PBM's dragen en de vereiste veiligheidsopleidingen gevolgd hebben,
- dat de werf is ingericht conform de vigerende arbeidswetgeving, wat onder ander inhoud dat er voorzien is in voldoende signalisatie en eventuele omheiningen, conform de vigerende wetgeving
- en dat de uitvoerder van de graafwerken een duidelijk zicht heeft op eventueel aanwezige leidingen.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

We voorzien voorlopig geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.